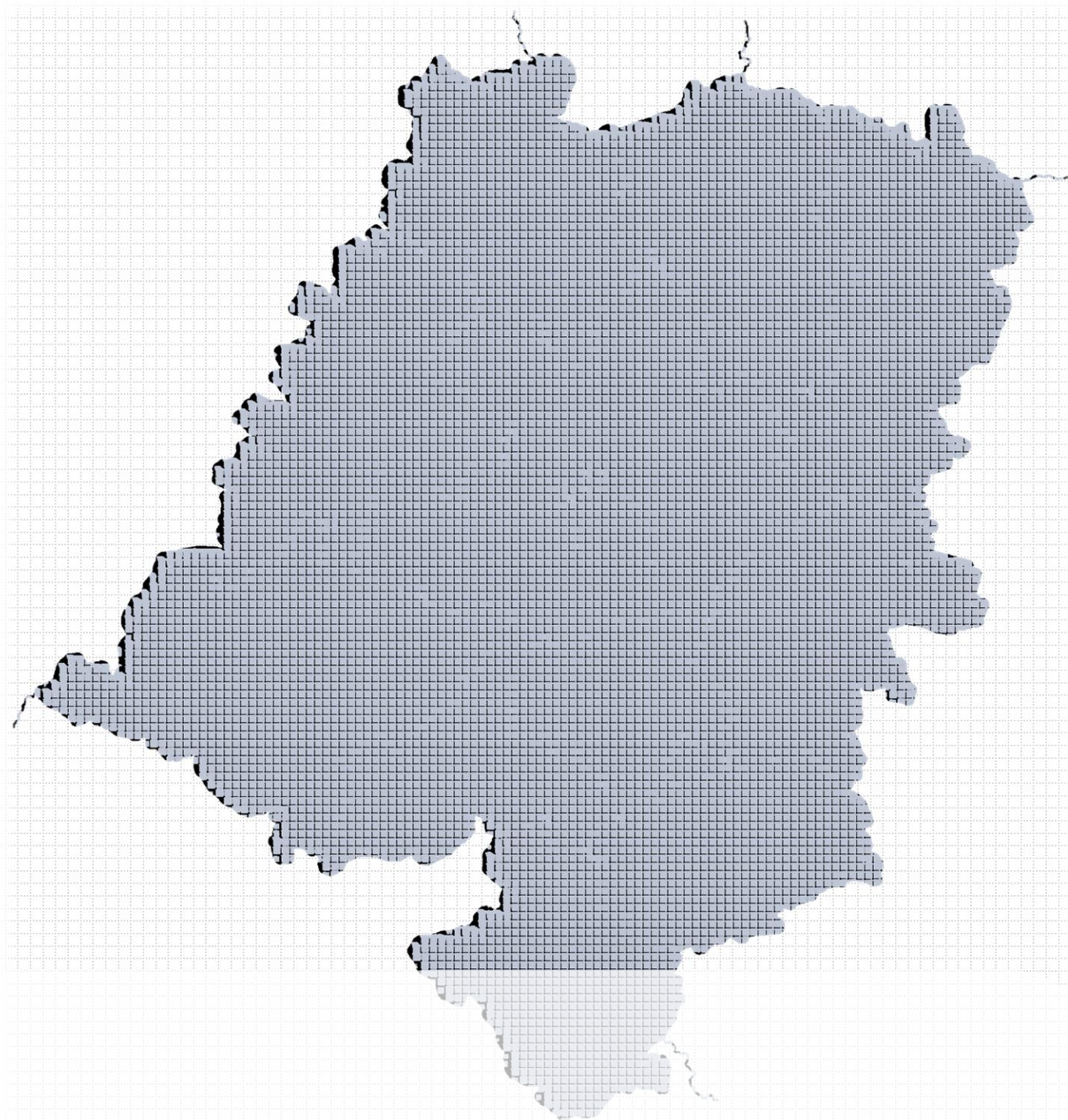

WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

Przegląd regionalny Polski 2019

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej
Opolskie Obserwatorium Terytorialne

Opole, listopad 2019

Raport przygotował Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej, Referat Badań i Ewaluacji, w składzie:

Jagoda Sokołowska – kierownik Referatu

Agnieszka Teodorowicz

pod kierownictwem:

Waldemara Zadki – Dyrektora Departamentu Polityki Regionalnej i Przestrzennej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego

przy współpracy pracowników:

- Departamentu Koordynacji Programów Operacyjnych, UMWO
- Urzędu Statystycznego w Opolu

Szczegółowe informacje w zakresie danych zawartych w analizie udzielane są przez:

Referat Badań i Ewaluacji (Opolskie Obserwatorium Terytorialne)
Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej
Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
ul. Hallera 9, 45-867 Opole
tel. 77 44 82 158, e-mail: rot@opolskie.pl

SPIS TREŚCI

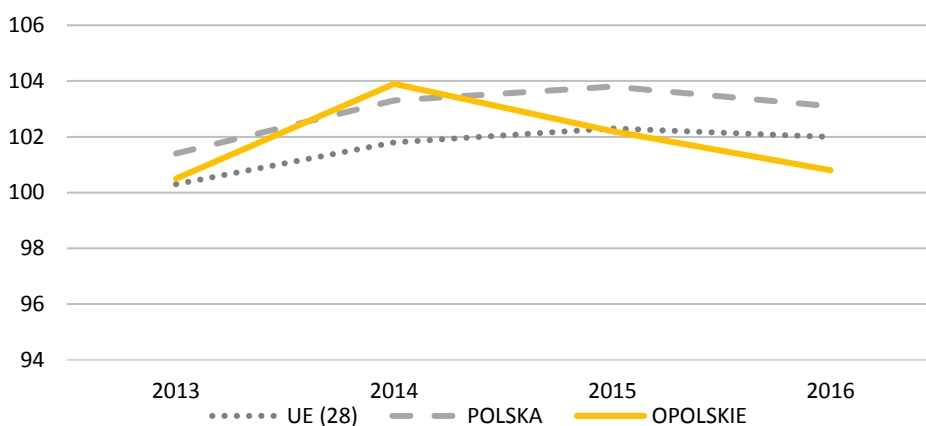
Sytuacja makroekonomiczna i struktura gospodarki	4
Sytuacja demograficzna	7
Konkurencyjność gospodarki, atrakcyjność inwestycyjna regionu.....	11
Rynek pracy.....	13
Jakość życia	14
Infrastruktura techniczna i społeczna.....	15
Finanse samorządu terytorialnego	18
Wykorzystanie funduszy europejskich w perspektywie 2014-2020 na realizację regionalnych programów operacyjnych i ich oddziaływanie na ważne obszary życia społeczno-gospodarczego regionu	19

Sytuacja makroekonomiczna i struktura gospodarki

Sfera gospodarki regionalnej stanowi najbardziej wyrazisty rezultat wykorzystania dostępnych zasobów i zdolności budowania na ich podstawie konkurencyjności danego obszaru. Potencjał gospodarczy województwa opolskiego w niniejszej części analizy opisany został za pomocą wybranych wskaźników makroekonomicznych odnoszących się do produktu krajowego brutto i wartości dodanej brutto.

W 2017 roku w województwie opolskim wytworzono produkt krajowy brutto o wartości 40 716 mln zł (w cenach bieżących, z czego 28,56% przypada na podregion nyski, 71,44% na podregion opolski), co stanowiło 2,0% wartości krajowej. W latach 2013-2016, za wyjątkiem roku 2014, dynamika PKB była niższa niż przeciętnie w kraju. W ostatnich dwóch latach badanego okresu dynamika PKB w województwie opolskim uległa obniżeniu, a jej poziom był niższy od przeciętnej dla kraju oraz Unii Europejskiej. W 2016 roku, najwyższą dynamiką PKB charakteryzuje się Polska.

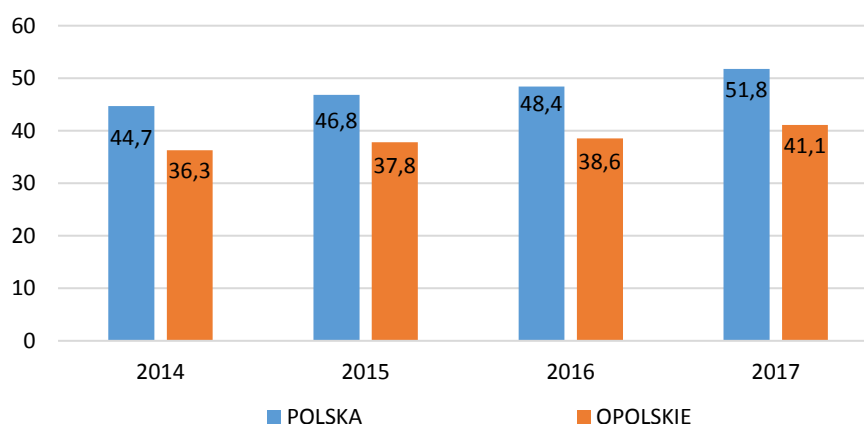
Wykres 1. Dynamika produktu krajowego brutto w Unii Europejskiej, Polsce i woj. opolskim w latach 2013-2016¹ (rok poprzedni=100, ceny stałe)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg.

Potencjał gospodarczy, mierzony wartością PKB na mieszkańca wciąż jest nie tylko „świadectwem” rozwoju, ale również podstawą rozstrzygnięć dotyczących polityki rozwoju na poziomie Unii Europejskiej i w Polsce. Wyrażona zarówno w cenach bieżących, jak i w cenach stałych wartość produktu krajowego brutto per capita, tym samym wartość produktu krajowego brutto ogółem, również systematycznie wzrastała z roku na rok, zarówno w województwie opolskim jak i przeciętnie w Polsce. Jedynie w roku 2014 dynamika PKB per capita w opolskim była wyższa niż średnio w Polsce (r/r, ceny stałe).

Wykres 2. PKB per capita w cenach bieżących, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2014-2017, w tys. zł

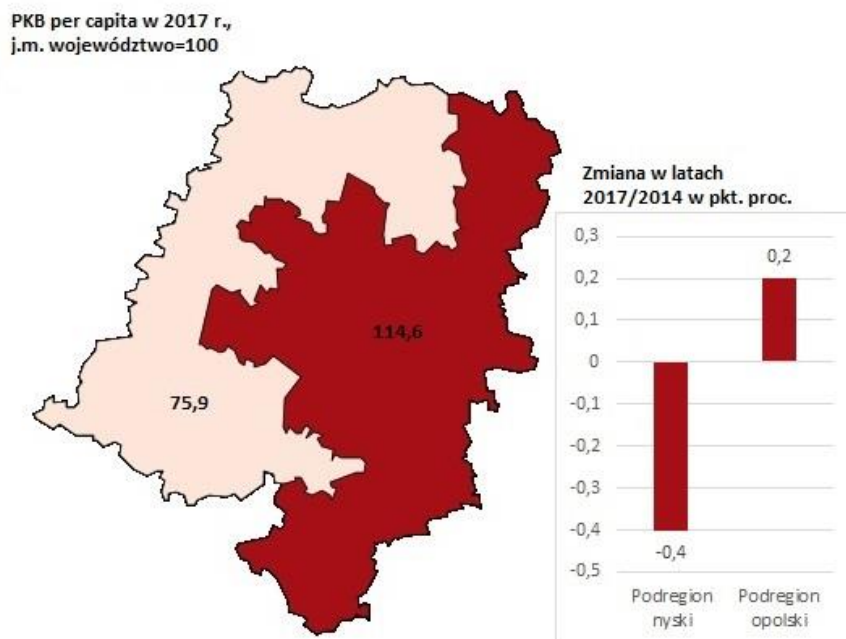
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

¹ Dane prezentowane w dokumencie stanowią najbardziej aktualne (według stanu na dzień 29.11.2019 r.). Na moment opracowania raportu dane dot. dynamiki PKB w cenach stałych dostępne były do roku 2016.

W 2017 roku region zajął 11 miejsce w kraju pod względem wielkości produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca – wskaźnik ten osiągnął wartość 41,1 tys. zł (przeciętnie w kraju 51,8 tys. zł) co stanowiło 79,3% średniej wartości dla Polski. W relacji do średniej krajowej lepiej prezentuje się podregion opolski niż nyski, odpowiednio 90,9% oraz 60,2%².

Analiza sytuacji dwóch podregionów, po akcesji Polski do UE, wskazuje na lekką konwergencję (zmniejszenie się różnicy) we wszystkich poziomach analizy PKB (nominalnej oraz w przeliczeniu na mieszkańca i na km²), niemniej jednak widoczne rozpiętości w poziomie PKB na mieszkańca wskazują na celowość objęcia całego podregionu (w tym w szczególności powiatu głubczyckiego) kategorią Obszaru Strategicznej Interwencji po 2020 roku³

Mapa 1. PKB per capita w podregionach Opolszczyzny w 2017 roku (województwo=100) oraz jego zmiana w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2018 roku UMWO, uruchamiając prace diagnostyczne pod kątem *Strategii rozwoju województwa opolskiego do 2030 roku*, pozyskał wiedzę na temat zróżnicowania PKB w ramach województwa realizując ekspertyzę pn. *Produkt krajowy brutto w powiatach województwa opolskiego - wnioski dla polityki regionalnej województwa*.

Bazując z kolei na szacunkach PKB według powiatów województwa opolskiego można wskazać, że najwyższą oszacowaną wartość PKB w 2016 roku osiągnęły powiaty: m. Opole oraz powiat opolski (odpowiednio udział ok. 21,5% i 13,7% w PKB województwa)⁴, natomiast najniższą namysłowski i głubczycki (3,4% i 3,5% średniej wojewódzkiej). W przypadku PKB per capita najwyższe wartości oszacowano dla m. Opole oraz powiatu

kędzierzyńsko-kozielskiego, natomiast najniższe dla powiatu prudnickiego i nyskiego. Dynamika wzrostu PKB per capita w powiatach województwa opolskiego była mocno zróżnicowana. W analizowanym okresie najwyższym tempem charakteryzował się powiat opolski oraz namysłowski, natomiast w żadnym powiecie ten wzrost nie był wyższy niż średnio w kraju (tabela 1).

Tabela 1. Wzrost PKB per capita w okresie 2004-2016 w powiatach opolskiego na tle regionu i Polski

Ranking wg wzrostu PKB pc	Powiat	Wzrost PKB pc 2004-2016 (2004=100)	Wzrost PKB pc woj.=100	Wzrost PKB pc Polska=100
1	opolski	155,9	116,8	99,7
2	namysłowski	150,7	113,0	96,4
3	oleski	149,1	111,7	95,3
4	strzelecki	146,9	110,1	94,0

² Wszystkie wskaźniki nawiązujące do liczby mieszkańców nie obejmują zjawiska nierejestrowanej migracji zawieszanej. Na podstawie przeprowadzonych badań oszacowano, że rozbieżność pomiędzy danymi meldunkowymi a rzeczywistą liczbą mieszkańców wynosi ok. 17-19%, przez co wartości wszystkich wskaźników przeliczane w stosunku do populacji województwa są znacznie zaniżone (por. informacje dot. ruchu wędrownego na str. 9).

³ Zob. Brodzicki T., Ciołek D., Szlachta J., 2018, *Produkt krajowy brutto w powiatach województwa opolskiego - wnioski dla polityki regionalnej województwa*, Ekspertyza na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego Departamentu Polityki Regionalnej i Przestrzennej, Instytut Rozwoju, Sopot.

⁴ Przesunięcia granic administracyjnych miasta Opola jakie nastąpiło od 1 stycznia 2017 roku będzie oznaczało wewnętrzne przesunięcia produktu krajowego brutto w ramach obszaru funkcjonalnego stolicy województwa na rzecz miasta Opola, wzmacniając jego pozycję w konfrontacji z innymi ośrodkami wojewódzkimi kraju.

5	brzeski	145,6	109,1	93,1
6	prudnicki	144,3	108,1	92,3
7	krapkowicki	141,2	105,9	90,3
8	nyski	140,2	105,1	89,7
9	kluczborski	134,3	100,7	85,9
10	kędzierzyńsko-kozielski	128,5	96,3	82,2
11	głubczycki	125,7	94,2	80,4
12	m. Opole	115,9	86,9	74,1

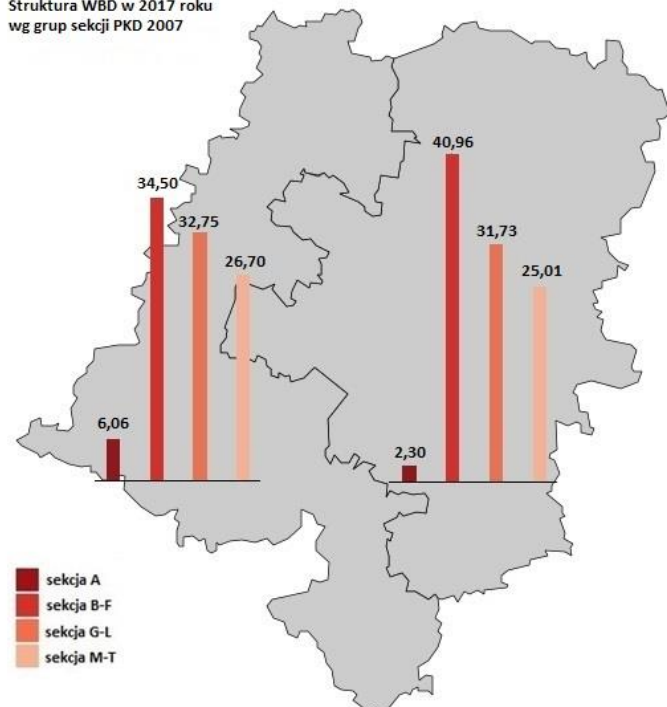
Źródło: Por. Brodzicki T., Ciołek D., Szlachta J.: *Produkt krajowy brutto w powiatach województwa opolskiego - wnioski dla polityki regionalnej województwa*; Instytut Rozwoju, Sopot, 2018, s. 33.

Porównując jeden ze wskaźników mówiących o sytuacji makroekonomicznej w województwie na tle krajów UE należy odnotować wzrost wskaźnika PKB per capita w PPS w relacji do UE-28. W 2017 roku wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 55% średniej UE. Jednocześnie na przestrzeni lat 2014-2017 obniżyła się produktywność pracy mierzona PKB na pracującego. W 2017 roku wydajność pracy w regionie wyniosła 60,2% średniej UE (spadek w stosunku do 2014 roku o 3,2 pkt. proc.). Zaś w kraju wartość wskaźnika wzrosła, z 69,8% w 2014 roku do 72,0% w roku 2017.

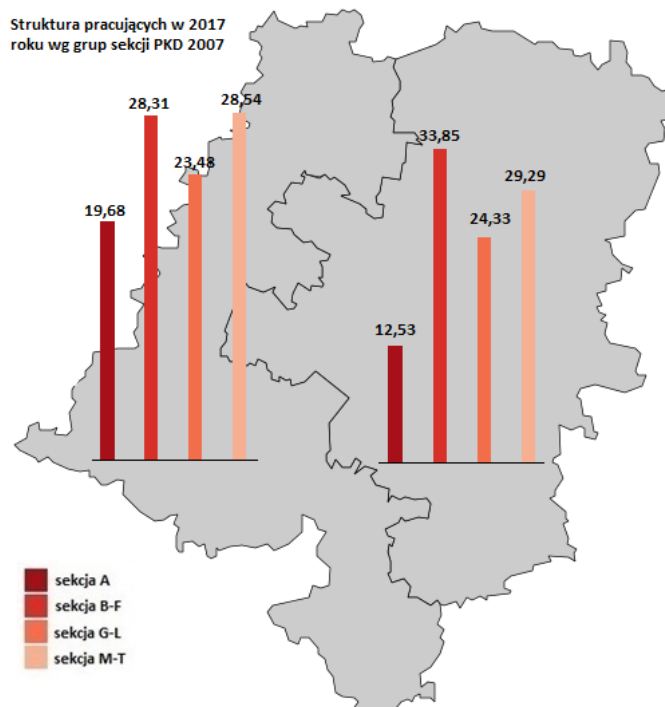
Wartość dodana brutto jako podstawowy miernik oceny efektywności wykorzystania czynników produkcji, określa przyrost wartości dóbr w danym czasie. W 2017 roku w województwie wartość dodana brutto (WDB) wyniosła 35,8 mld zł (2,0% wartości krajowej, ostatnie miejsce w rankingu województw) – i zwiększyła się o 10,8% w stosunku do jej wartości w 2014 roku, przy równoczesnym wzroście wartości krajowej o 14,5%. W województwie opolskim, wzrost wydajności pracy, mierzonej wartością dodaną brutto na 1 pracującego, w 2017 r. w relacji do 2014 r. kształtował się na zbliżonym poziomie jak średnio w kraju i wynosił odpowiednio 6,7% oraz 7,3%. W 2017 r. na jednego pracującego przypadało 112 014 zł wartości dodanej brutto (94,9% średniej dla kraju) wobec 104 974 zł (95,5% średniej krajowej) w 2014 r. W rankingu województw wg WDB na 1 pracującego województwo opolskie od 2014 roku zajmuje ósme miejsce (wyjątek stanowił rok 2015 – miejsce siódme).

Mapa 2 i 3. Struktura WDB w 2017 roku oraz struktura pracujących w 2018 roku wg grup sekcji PKD 2007 (%) - podregiony

Struktura WDB w 2017 roku
wg grup sekcji PKD 2007

Struktura pracujących w 2017
roku wg grup sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Udział poniższych grup sekcji PKD 2007 w tworzeniu regionalnej WDB w 2017 roku przedstawiał się następująco:

- przemysł i budownictwo (sekcje B-F) – 39,1% (Polska – 33,5%);

- handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości (sekcje G-L) - 32,1% (Polska – 38,4%);
- pozostałe usługi (sekcje M-T) – 25,5% (Polska 25,0%);
- rolnictwo (sekcja A) – 3,4% (Polska – 3,1%).

W porównaniu z 2014 rokiem, zarówno w Polsce jak i w województwie opolskim nieznacznie zwiększył się udział wszystkich grup sekcji PKD (kosztem spadku przemysłu i budownictwa) w wygenerowanej WDB województwa opolskiego.

Analizując strukturę pracujących w województwie opolskim według poszczególnych rodzajów działalności należy zauważyć, że 32,1% osób pracujących związanych było w 2018 roku z przemysłem i budownictwem, natomiast 53,2% pracowała w działalności usługowej (sekcje G-T). Udział pracujących w sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) wyniósł 14,7%. W okresie od 2015 r. do 2018 r. największa zmiana wystąpiła w przemyśle i budownictwie, a mianowicie wzrost o 0,7 p. proc. Spadek udziału pracujących odnotowała jedynie sekcja A o 1,0 p. proc.

Opisana powyżej sytuacja makroekonomiczna Opolszczyzny oraz konkurencyjność gospodarki, atrakcyjność inwestycyjna regionu i niższa niż w kraju przedsiębiorczość mieszkańców (element przeglądu opisany w dalszej części) świadczą o niższej dynamice rozwoju gospodarki województwa opolskiego względem innych województw w Polsce (spadek pozycji województwa opolskiego w hierarchii regionów). Sytuacja ta może oddziaływać na: poziom kapitału ludzkiego, rynek pracy oraz słabszą niż w kraju kondycję finansową samorządów⁵.

Sytuacja demograficzna

Kluczowym zasobem, jakim dysponuje region jest jego ludność. Obok kapitału i ziemi traktowana jest jako jeden

Głównymi narzędziami Samorządu Województwa Opolskiego oddziałującymi na to wyzwanie w perspektywie lat 2014-2020 jest Program „Opolskie dla rodziny”, dotyczący całego spectrum życia człowieka od narodzin aż do wieku senioralnego (przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Opolskiego nr 5503/2014 z dnia 16 września 2014 roku).

z podstawowych zasobów w gospodarce, co wiąże się przede wszystkim z faktem, iż dobrobyt człowieka jest celem wszelkiej działalności gospodarczej⁶. Analiza sytuacji demograficznej kraju oraz województwa opolskiego, pokazuje że wyzwanie horyzontalne obowiązującej strategii regionalnej skoncentrowane na *Zapobieganiu i przeciwdziałaniu procesom depopulacji* - jakkolwiek nadal aktualne, to dotyczy wszystkich polskich regionów, choć

Opolszczyzna jest najbardziej dotknięta tym problemem w długiej perspektywie. Narastające negatywne procesy demograficzne stanowią widoczną barierę i zagrożenie rozwojowe dla opolskich samorządowców⁷. Sytuacja demograficzna województwa, przejawiająca się m.in. zmniejszającą się liczbą ludności (w tym osób w wieku aktywności zawodowej), ujemnym przyrostem naturalnym oraz starzeniem się populacji, wpływa na obniżenie możliwości rozwojowych regionu⁸.

906,8 tys. osób – skorygowany stan ludności Opolszczyzny w 2018 roku o zjawisko emigracji nie-rejestrowanej przy wykorzystaniu danych NFZ (badanie pn. *Wpływ depopulacji na perspektywy rozwojowe województw: opolskiego, świętokrzyskiego i warmińsko mazurskiego*).

Województwo opolskie należy do grupy małych regionów europejskich – zarówno pod względem powierzchni, jak i zasobów ludnościowych. Na koniec 2018 roku w regionie mieszkało 986,5 tys. osób, co stanowi 2,6% ludności Polski.

⁵ Analiza powiązań społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w województwie opolskim oraz prognoza wskaźników dla nich istotnych w perspektywie do 2030 roku, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu oraz Pracownia Badań Społecznych „Sondaż”, Ekspertyza na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego Departamentu Polityki Regionalnej i Przestrzennej, Opole listopad 2018 r., s. 18, 65.

⁶ Zob. Dybowska J., *Przemiany demograficzne w regionie o nasilonej migracji zagranicznej na przykładzie województwa opolskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2013.

⁷ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku*, Samorząd Województwa Opolskiego, Opole 2012, s. 28; *Identyfikacja potencjałów i barier JST w województwie opolskim oraz działań na przyszłość – opinia gmin i powiatów*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opolskie Obserwatorium Terytorialne, wrzesień 2018, s. 14.

⁸ Zob. Raport cząstkowy I: *Diagnoza problemu depopulacji oraz trendów wynikających z prognoz ludnościowych w województwie opolskim. Przegląd, programów, działań i instrumentów realizowanych na poziomach: lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim, mających na celu przeciwdziałanie depopulacji*, Konsorcjum Wykonawców: Bluehill Sp. z o.o. i EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego, Opole maj 2019 r.

W 2018 roku w stosunku do 2015 roku, liczba ludności województwa zmniejszyła się o 9,5 tys. osób, tj. około 1,%. W Polsce zmiana „in minus” wyniosła 26,1 tys. ludności (0,1%) i tylko w pięciu regionach odnotowano wzrost liczby ludności (były to województwa: małopolskie, mazowieckie, podkarpackie, pomorskie i wielkopolskie).

Analizując sytuację na poziomie powiatów można dostrzec znaczne zróżnicowanie pod względem liczby ludności. W 2018 roku najwięcej osób zamieszkiwało: powiat nyski (136,9 tys.), m. Opole (128,1 tys.) oraz powiat opolski (123,5 tys.). Najmniej osób w 2018 roku mieszkało w powiatach: namysłowskim (42,7 tys.), głubczyckim (45,9 tys.) i prudnickim (55,5 tys.). Liczba ludności w latach 2015-2018 wzrosła w mieście Opolu (o 9 206 osób) oraz nieznacznie wzrosła w powiecie namysłowskim (o 73 osoby). W pozostałych powiatach województwa opolskiego nastąpił spadek liczby ludności (największy na poziomie -9,5 tys. osób w powiecie opolskim, najmniejszy na poziomie 650 osób w powiecie prudnickim)⁹.

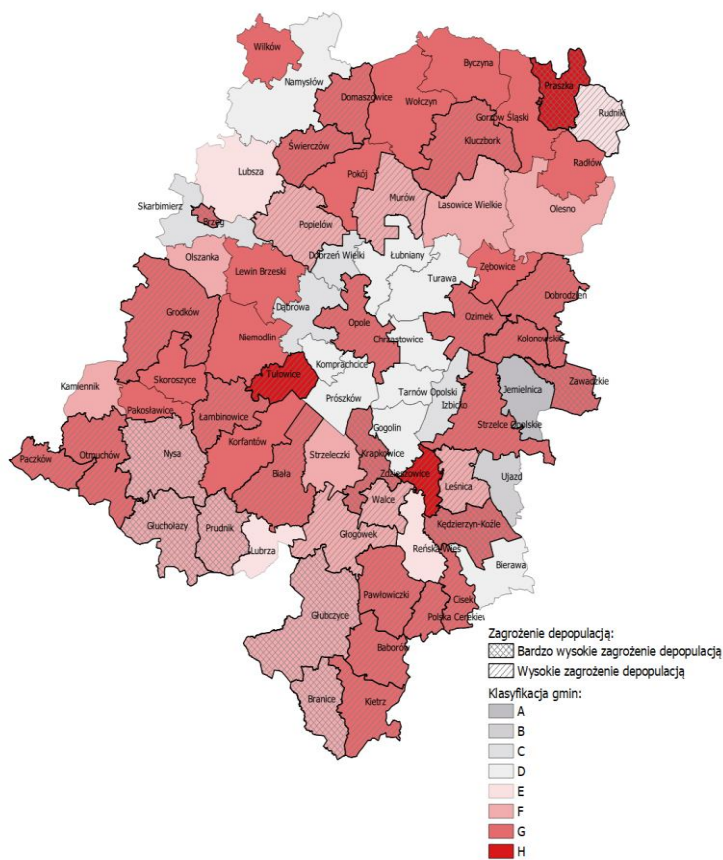
Jednym z celów badania realizowanego obecnie w regionie w zakresie depopulacji było wskazanie obszarów szczególnie narażonych na procesy depopulacyjne - według wskaźnika syntetycznego oraz typologii ruchu ludności J. Webba, która opisuje jednostkę administracyjną za pomocą dwóch zjawisk: salda ruchu naturalnego oraz salda migracji)¹⁰.

Z przeprowadzonej analizy, obejmującej dane za lata 2010-2017, wynika że depopulacja obejmuje zdecydowaną większość regionu, ze szczególnym natężeniem w południowej i wschodniej części województwa (mapa 4).

W efekcie dokonanej analizy stwierdzono, że gmin szczególnie zagrożone depopulacją (gminy, w przypadku których określonej wartości wskaźnika syntetycznego towarzyszy zaklasyfikowanie do grup E-H z typologii Webba) jest 36, co stanowi nieco ponad połowę gmin z województwa. W przypadku niemal jednej trzeciej z nich (10 gmin) zagrożenie ma przy tym poziom bardzo wysoki. Szczególnie zagrożone depopulacją są powiaty: nyski (pięć gmin), głubczycki, kędzierzyńsko-kozielski, opolski i strzelecki (po cztery gminy).

Warto jednak podkreślić, że problematyka depopulacji, oczywiście w różnym stopniu,

Mapa 4. Obszary szczególnie dotknięte depopulacją według wskaźnika syntetycznego na terenie woj. opolskiego w latach 2010-2017 oraz podział gmin wg klasyfikacji Webba

Źródło: Raport cząstkowy II: *Analiza przewidywanych konsekwencji sytuacji demograficznej w relacji do systemu społeczno-gospodarczego i układu przestrzennego badanych obszarów. Określenie scenariuszy rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego do 2030 roku*. Opole wrzesień 2019 r.

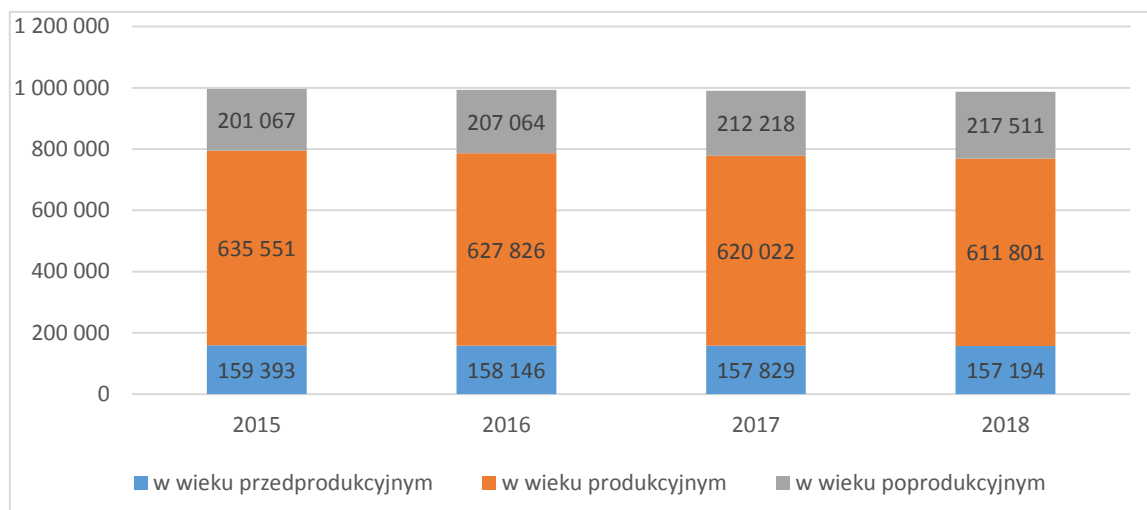
⁹ Z dniem 1 stycznia 2017 r. m. Opole zmieniło swoje granice administracyjne i powiększyło się o 12 sołectw wchodzących w skład powiatu opolskiego. Zmiany te wpłynęły na zwiększenie liczby mieszkańców Opola o ponad 9 tys. osób <https://nto.pl/rada-ministrow-zatwierdzila-poszerzenie-granic-opola/ar/10424562>, jak również na zmniejszenie liczby ludności w powiecie opolskim.

¹⁰ Zob. Raport cząstkowy II: *Analiza przewidywanych konsekwencji sytuacji demograficznej w relacji do systemu społeczno-gospodarczego i układu przestrzennego badanych obszarów. Określenie scenariuszy rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego do 2030 roku*. Produkt badania pn. *Wpływ depopulacji na perspektywę rozwojową województw: opolskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego*, Konsorcjum Wykonawców: Bluehill Sp. z o.o. i EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego, Opole wrzesień 2019 r. Wykonawca do wyliczenia wskaźnika syntetycznego wykorzystał: wskaźnik starości, liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, przyrost naturalny na 1000 ludności, saldo migracji na 1000 ludności, prognoza GUS zmiany liczby ludności do 2030 r. Natomiast w efekcie zastosowania typologii Webba można wyróżnić osiem typów demograficznych oznaczonych literami od A do H. Pierwsze cztery typy (A-D) odnoszą się do jednostek aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się w wyniku: A – przewagi przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym; B – przewagi przyrostu naturalnego nad przyrostem migracyjnym; C – przewagi przyrostu migracyjnego nad przyrostem naturalnym; D – przewagi przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym.

jest widoczna praktycznie we wszystkich gminach województwa opolskiego.

Niekorzystna sytuacja demograficzna Opolszczyzny wynika także ze zmian zachodzących w strukturze wieku ludności, które mają duże znaczenie dla aktualnego i przyszłego rozwoju społeczno-demograficznego oraz gospodarczego i przestrzennego.

Wykres 3. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w woj. opolskim w latach 2015-2018, w osobach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Biorąc pod uwagę strukturę ludności wg ekonomicznych grup wieku, w latach 2015-2018 w województwie opolskim, zaobserwować można spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) i produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-59 lat), kolejno o 1,4% i o 3,7%, oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni ≥ 65 lat i kobiety ≥ 60 lat) o 8,2%. Na tle kraju województwo opolskie charakteryzuje się wyższym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym.

Prognozy dotyczące struktury społeczeństwa województwa opolskiego nie są optymistyczne. Zgodnie z prognozą demograficzną GUS (2014) w 2030 roku ludność w wieku poprodukcyjnym w województwie opolskim stanowić będzie 29% ogółu mieszkańców przy średniej krajowej wynoszącej 26%¹¹. Wzrostowi udziału osób w wieku poprodukcyjnym towarzyszyć będzie zmniejszanie się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Zmiany zachodzące w strukturze wieku mieszkańców województwa opolskiego są niekorzystne, gdyż wskazują na starzenie się społeczeństwa, co w konsekwencji skutkuje i będzie skutkowało: dalszym zmniejszaniem się liczby ludności regionu (przewaga zgonów nad urodzeniami obserwowana od 2000 roku), zmniejszeniem zasobów siły roboczej na regionalnym i lokalnych rynkach pracy, koniecznością zapewnienia infrastruktury społecznej dostosowanej do potrzeb osób starszych, przy jednoczesnym obniżeniu wpływów podatkowych do budżetów JST.

Zasadniczy wpływ na prognozowane rozmiary ubytku populacji w województwie opolskim będzie miał także ubytek naturalny przy znacznie mniejszej skali ujemnego salda migracji na pobyt stały (w ostatnich latach zmniejsza się skala odpływu mieszkańców w ruchu migracyjnym).

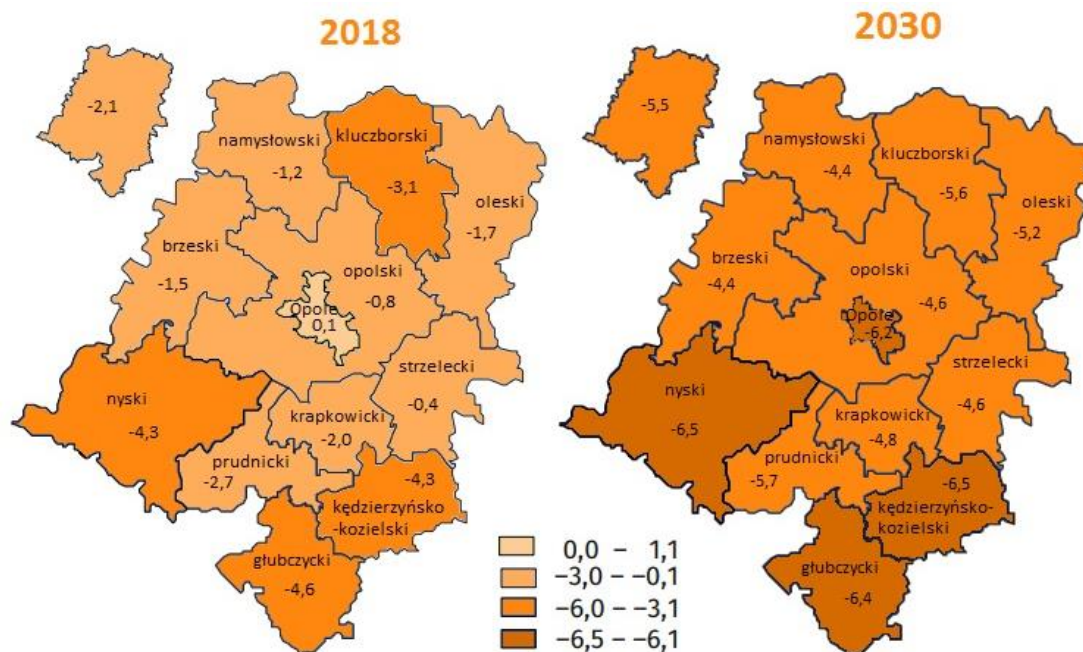
W 2018 roku przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców w województwie opolskim wyniósł -2,1‰, przy średniej dla Polski na poziomie 0,7‰. Należy zaznaczyć, że jedynie pomiędzy rokiem 2016 (-1,4‰) a 2015 (-2,2‰) odnotowano pozytywną zmianę wartości przedmiotowego współczynnika. Pod względem poziomu przyrostu naturalnego, od 2006

Cztery pozostałe typy (E-H) oznaczają jednostki nieaktywne, czyli wyludniające się wskutek: E – przewagi ubytku naturalnego nad przyrostem migracyjnym; F – przewagi ubytku naturalnego nad ubytkiem migracyjnym; G – przewagi ubytku migracyjnego nad ubytkiem naturalnym; H – przewagi ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym.

¹¹ Prognoza uwzględnia tradycyjne ekonomiczne grupy wieku. Wiek produkcyjny: kobiety 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lata.

r. województwo opolskie zajmuje nieprzerwanie 14 miejsce wśród wszystkich województw, wyprzedzając jedynie województwo świętokrzyskie i łódzkie. Niestety perspektywy do roku 2030 nie są obiecujące. Według nich w województwie opolskim przyrost naturalny spadnie ponad trzykrotnie i wyniesie -5,5‰.

Mapa 5. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców Opolszczyzny w 2018 roku oraz prognoza na rok 2030 – wg powiatów¹²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego 02.08.2019 r.

Dodatkowym ważnym zjawiskiem wpływającym na niekorzystną sytuację demograficzną województwa jest utrzymujące się ujemne saldo migracji stałych (krajowych i zagranicznych). W analizowanym okresie wartość salda migracji stałej na 1 tys. ludności z roku na rok wzrasta, przyjmując wartości -1,4 w roku 2016 do -0,7 w roku 2018, poprawiając tym samym pozycję województwa opolskiego na tle innych województw (z 13 w 2016 roku do 7 w 2018 roku).

Zjawisko jest o tyle istotne, że dotyczy przede wszystkim ludzi młodych (wskutek ich migracji związanych z pobieraniem nauki i późniejszym osiedlaniem się w miejscu edukacji¹³) i wykształconych¹⁴.

Dodatkowo, w przypadku województwa opolskiego należy mieć na uwadze, że w regionie występuje znaczna w skali kraju, tzw. nierejestrowana emigracja stała (zawieszona), faktyczna liczba mieszkańców województwa, może być mniejsza o 163-192 tys. osób (17-19% ludności regionu), niż wskazują na to dane meldunkowe, wartości wszystkich wskaźników przeliczane w stosunku do populacji województwa, które mają znacznie zaniżone wartości. Oznacza to, że stan ludności regionu powinien zostać skorygowany o 163-192 tys. osób. Zatem licznosc populacji regionalnej wynosi ok. 798-828 tys. osób¹⁵.

Należy zwrócić uwagę iż w ostatnich 3 latach ujemne saldo migracji wewnętrznych jest większe niż saldo migracji zagranicznych. Podstawowym kierunkiem wewnętrznych migracji międzywojewódzkich ludności województwa opolskiego na pobyt stały w roku 2018 były województwa: śląskie, dolnośląskie, wielkopolskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie¹⁶. W przypadku migracji zagranicznych na pobyt stały czterech na pięciu emigrantów wyjechało do Niemiec. Mniej popularnymi kierunkami emigracji były Holandia i Wielka Brytania.

¹² Prezentowana prognoza ludności powiatów do 2030 roku jako punkt wyjścia przyjmuje stan ludności w dniu 31.12.2013 r. w podziale administracyjnym obowiązującym w dniu 1.01.2014 roku.

¹³ R. Jończy, D. Rokita-Poskart, M. Tanas, *Exodus absolwentów szkół średnich województwa opolskiego do dużych ośrodków regionalnych kraju oraz za granicę*, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Opole 2013.

¹⁴ *Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa opolskiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego*, op. cit., s. 13.

¹⁵ Por. R. Jończy: *Sytuacja demograficzna i zatrudnienie na obszarach wiejskich województwa opolskiego*, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Katedra Ekonomii i Badań nad Rozwojem Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Opole-Wrocław 2017, s. 104.

¹⁶ Udział migrantów z woj. opolskiego do ww. województw wyniósł odpowiednio: 32,12%, 27,97%, 7,69%, 7,30%, 4,35%, 3,97%.

Ludność w województwie nie jest rozmieszczona równomiernie. Zróżnicowanie gęstości zaludnienia jest następstwem zróżnicowanych cech endogenicznych regionu, zwłaszcza jego cech przyrodniczych, które decydowały o walorach ekonomicznych przestrzeni, a w konsekwencji o procesach osadniczych. Duża gęstość zaludnienia występuje w miastach oraz przemysłowych gminach województwa. Najstąbiej zamieszkały jest rejon północny. Wynika to głównie z uwarunkowań przyrodniczych położenia tych gmin na obszarach dużych kompleksów leśnych, gdzie dominującą funkcją gospodarczą jest rolnictwo i leśnictwo¹⁷. W latach 2015-2016 gęstość zaludnienia w województwie opolskim pozostawała na niezmiennym poziomie i wyniosła 106 os./km², natomiast w latach 2017-2018 zmniejszyła się do 105 os./km². Największą gęstość zaludnienia w 2018 roku odnotowano w m. Opolu, gdzie na każdy 1 km² przypadało 861 osób (zmiana „in minus” o 371 os./km² w stosunku do 2015 roku¹⁸), a najmniejszą w powiecie namysłowskim, w którym w latach 2015-2018 wskaźnik ten nie uległ zmianie i wynosił 57 os./km². Także gęstość zaludnienia na gruntach zabudowanych i zurbanizowanych w skali województwa odnotowuje tendencję spadkową, widoczną również na poziomie kraju. W 2015 roku na ww. gruntach gęstość zaludnienia w regionie wynosiła 1 739 os./km², w 2016 roku 1 726 os./km², w 2017 roku 1 705 os./km², a w 2018 roku 1 693 os./km².

Województwo opolskie odznacza się proporcjonalnością liczby mieszkańców miast i obszarów wiejskich. Poziom urbanizacji w 2018 roku został odnotowany na poziomie 53,3% (wzrost w odniesieniu do roku 2015 o 1,4 pkt proc.), co oznacza, że w miastach mieszka 525,9 tys. osób, natomiast na wsi 460,7 tys. tj. 46,7%. Wskaźnik ten zdecydowanie odbiega od przeciętnej w kraju (60,1%) pomimo tego, że udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w województwie opolskim przewyższa średnią krajową o 0,7 pkt proc. Powodem takiego stanu rzeczy jest dominacja w strukturze miast ośrodków małych, liczących poniżej 10 tys. mieszkańców.

Konkurencyjność gospodarki, atrakcyjność inwestycyjna regionu

W kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego regionów zagadnienia związane z ich atrakcyjnością inwestycyjną są ważnym elementem, brany pod uwagę przy tworzeniu polityki regionalnej.

Wielkość nakładów brutto na środki trwałe w gospodarce narodowej znacząco wpływa na potencjał rozwojowy regionu. W 2016 roku nakłady brutto na środki trwałe w województwie opolskim osiągnęły wartość 10 175 mln zł, stanowiąc 3,0% nakładów krajowych. Wartość nakładów brutto na środki trwałe wzrosła w porównaniu z latami ubiegłymi, dla których wskaźnik odnotował kolejne wartości: 6 435 mln zł w 2013 roku, 7 478 mln zł w 2014 roku i 9 984 mln zł w 2015 roku.

W latach 2013-2016 systematycznie wzrastała wartość nakładów inwestycyjnych ogółem. W 2016 roku wartość nakładów inwestycyjnych ogółem w województwie opolskim wyniosła 8 246 mln zł (natomiast w 2013 roku była równa 4779 mln zł), co stanowiło 3,4% wartości nakładów inwestycyjnych (ogółem) dla Polski. W roku 2017 wartość nakładów inwestycyjnych uległa spadkowi do 6 749 mln zł. Wartość nakładów inwestycyjnych w sektorze publicznym w 2017 roku wyniosła 1 217 mln zł i zmniejszyła się w stosunku do roku 2014, w którym wartość dla wskaźnika wyniosła 1 715 mln zł. Spadek ten był najprawdopodobniej spowodowany niewielkimi jeszcze w tym okresie wydatkami ze środków europejskich, których większość została wdrożona we wcześniejszych latach i początkiem uruchamiania środków z perspektywy 2014-2020. Od 2014 roku wzrastała wartość nakładów inwestycyjnych w sektorze prywatnym. Wartości wskaźnika wynosiły kolejno: 4 017 mln zł w 2014 roku, 6 554 mln zł w 2015 roku, 6 926 mln zł w 2016 roku i 5 532 mln zł w 2017 roku.

W latach 2013-2016 wzrastał także udział nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB. W 2013 roku wartość wskaźnika wyniosła 8,3% (średnio w kraju 8,0%), a w kolejnych dwóch latach wzrosła do: 10,6% w 2014 roku (średnia dla kraju 8,7%) i 16,2% w 2015 roku (średnia dla kraju 9,3%). W ostatnim roku analizowanego okresu ponownie odnotowano wzrost wartości omawianego wskaźnika przyjmując wartość 17,0%, przy czym średnia wartość dla kraju spadła i wyniosła 8,0%.

W latach 2013-2016 wzrostowi uległa również stopa inwestycji w gospodarce narodowej z 18,6% do wartości 26,5%. Od 2014 roku wartość wskaźnika w województwie opolskim jest wyższa niż średnia dla Polski. W omawianym okresie zmiana stopy inwestycji również jest wyższa w regionie niż w kraju (odpowiednio: 7,9 pkt proc., -0,7 pkt proc.).

¹⁷ Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, Załącznik 1 do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego. Projekt zmiany, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej, Opole, grudzień 2017 r., s. 50.

¹⁸ Spadek gęstości zaludnienia w m. Opolu wynika w głównej mierze ze zmian jego granic administracyjnych. Z dniem 1 stycznia 2017 r. m. Opole powiększyło swoją powierzchnię o 52 km² (53%) oraz przyłączyło 9 321 osób z wiejskich obszarów powiatu opolskiego.

W województwie opolskim systematycznie wzrasta liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców – z 1 008 podmiotów w 2015 roku do 1 023 podmiotów w 2018 roku (przy średnich dla Polski: 1 089 podmiotów w 2015 roku i 1 136 podmiotów w 2018 roku). W latach pośrednich 2016-2017 liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności wyniosła w Opolskim kolejno 1 010 i 1 016 podmiotów (przy średniej dla Polski wynoszącej 1 103 i 1 121). Wśród powiatów województwa opolskiego w 2018 roku najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców było w m. Opolu – 1 680.

Wartość nakładów wewnętrznych ogółem na działalność badawczą i rozwojową w 2017 roku ukształtowała się w regionie na poziomie 186,9 mln zł, co stanowiło 0,9% nakładów krajowych. W relacji do 2014 roku w województwie odnotowano wzrost wartości przedmiotowego wskaźnika o 52,8% (w kraju zmiana „in plus” o 27,3%). W 2016 roku w województwie opolskim udział nakładów wewnętrznych na badania i prace rozwojowe (B+R) w relacji do PKB wyniósł 0,36% (średnia krajowa 0,97%), wobec 0,23% w 2012 roku (w kraju 0,88%). W sektorze przedsiębiorstw udział ten wyniósł: w 2015 roku 0,14%, w 2012 roku 0,80% (w kraju odpowiednio 0,47% i 0,33%). Zatrudnienie w działalności B+R (mierzone w ekwiwalentach pełnego czasu pracy) w 2015 roku osiągnęło w regionie poziom 1 164,7 EPC, co stanowiło 1,07% zatrudnionych w działalności badawczo-rozwojowej w kraju. W porównaniu do 2012 roku odnotowano zmniejszenie zatrudnienia o 4,3%, wobec wzrostu o 20,4% w skali kraju. Należy jednak zaznaczyć, że wartość wskaźnika w regionie wzrosła, w porównaniu z wartościami z lat pośrednich 2013-2014 (kolejno: 1 005,5 EPC i 1 062,7 EPC).

Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych w 2017 roku w województwie opolskim znacznie spadł względem wartości z roku poprzedniego. Wartości w latach 2014-2016 wynosiły kolejno: 7,0%, 5,3%, 8,2% podczas gdy w 2017 roku udział ten wyniósł 4,5% (przeciętnie w kraju 7,1%). O poziomie internacjonalizacji przedsiębiorstw przemysłowych w regionie świadczy m.in. wysokość udziału przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych na eksport w przychodach netto ze sprzedaży ogółem. Pod względem tego wskaźnika w 2017 roku województwo opolskie uplasowało się na 12 pozycji (najniższa pozycja od roku 2014) w kraju z wynikiem 2,4% (Polska 3,68%), tracąc tym samym 5 pozycję z 2016 roku.

Udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości sprzedaży wyrobów ogółem w analizowanym okresie wykazywał duże wahania wartości między 8,4% w 2014 roku, a 5,2% w roku 2017. W środkowych latach wartości przedmiotowego wskaźnika wynosiły odpowiednio 5,9% oraz 8,2%.

Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w województwie opolskim w latach 2014-2017 ulegała systematycznemu zmniejszaniu. W 2017 roku na 1 tys. mieszkańców przypadało 0,42 podmiotu (przy średniej dla kraju 0,60), podczas gdy w latach 2014-2016 liczba tych podmiotów wyniosła kolejno na 1 tys. mieszkańców: 0,47; 0,44 i 0,43 (średnia dla Polski wynosiła kolejno: 0,69; 0,68 i 0,68). Niekorzystne zmiany w liczbie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego nie wpłynęły jednak na wartości zainwestowanego kapitału zagranicznego w regionie, który w analizowanym okresie zwiększył się (z poziomu 2 045,9 mln zł w 2014 roku do 2 108,0 mln zł w 2017 roku). W 2017 roku w stosunku do 2014 roku dziesięć województw odnotowało wzrost

Opolszczyzna od lat zajmuje relatywnie wysoką pozycję (9 lokata) w kategorii atrakcyjności inwestycyjnej dla inwestorów zagranicznych. Opolszczyzna plasuje się relatywnie najwyżej w ocenie dostępności komunikacyjnej, infrastruktury gospodarczej, najslabiej zaś wypada w ocenie infrastruktury społecznej i wielkości rynku zbytu (*Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2016 oraz Atrakcyjność inwestycyjna Regionów 2017. Województwo opolskie*).

wartości zainwestowanego kapitału zagranicznego, przy czym w przypadku województwa opolskiego skala wzrostu była najmniejsza. Ponadto, wzrosła liczba pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego z 27 938 w 2014 roku do 31 025 w roku 2017.

W województwie opolskim w 2018 roku obserwowana była ponadprzeciętna aktywność obywateli Ukrainy jeśli chodzi o zakładanie firm. Ponad 36% przedsiębiorców zarejestrowanych na Opolszczyźnie w ZUS to Ukraińcy (*Opolskie 2030. Diagnoza regionalna – ujęcie strategiczne. Projekt*).

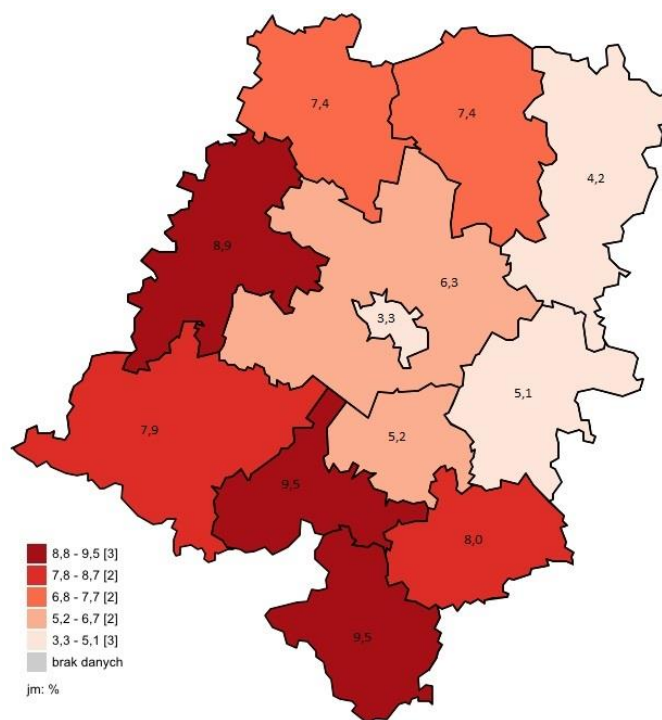
Wykształcone i wykwalifikowane społeczeństwo przesądza o większym potencjale gospodarczym regionu i wzroście jego konkurencyjności, m.in. poprzez swą zdolność przyswajania i wdrażania światowych osiągnięć naukowych, technicznych czy organizacyjnych. W 2018 roku udział ludności w wieku 25-64 lat z wykształceniem wyższym wyniósł 25,9% (średnio w kraju 30,9%). W porównaniu z 2015 rokiem wartość wskaźnika wzrosła o 1,1 pkt. proc. (średnio w kraju wartość wskaźnika wzrosła o 3,2 pkt. proc.).

Rynek pracy

Wśród czynników wzrostu PKB istotną rolę odgrywa praca ludzka i kapitał. Liczba pracujących w gospodarce narodowej wg faktycznego miejsca pracy w województwie opolskim w latach 2014-2017 systematycznie wzrastała. W 2017 roku ich liczba wyniosła 332,4 tys. osób, tj. o 15,5 tys. osób więcej niż w 2014 r. W 2017 roku najwięcej pracujących odnotowano w sekcjach związanych z przemysłem i budownictwem (106,2 tys. osób), a najmniej w sekcjach związanych z działalnością finansową i ubezpieczeniową oraz obsługą rynku nieruchomości (8,7 tys. osób). W 2017 roku w stosunku do 2014 roku w województwie opolskim liczba pracujących w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 1 tys. ludności wzrosła o 19,2 pkt. prom. (z 316,6 do 335,8 pracujących/1 tys. ludności). Wartość przedmiotowego wskaźnika wzrastała rokrocznie w analizowanym okresie.

Pozytywne zmiany na regionalnym rynku pracy widoczne są także w zakresie zmniejszającej się stopy bezrobocia rejestrowanego. W latach 2015-2018 wartość wskaźnika sukcesywnie zmniejszała się z 10,1% w 2015 roku do 6,3% w 2018 roku (w latach 2016-2017 stopa bezrobocia rejestrowanego w regionie wyniosła kolejno: 9,0% i 7,3%). W 2018 roku najniższa stopa bezrobocia rejestrowanego została odnotowana w powiatach: m. Opolu (3,3%), oleskim (4,2%) oraz strzeleckim (5,1%). Należy jednak zauważyć, że pomimo pozytywnego trendu, w 2018 roku wysokość stopy bezrobocia w województwie nadal przekraczała wartość średnią dla kraju (5,8%), a najbardziej niekorzystna sytuacja miała miejsce w powiatach: głubczyckim (9,5%), prudnickim (9,5%) oraz brzeskim (8,9%).

Mapa 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach woj. opolskiego, w 2018 roku, w %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych systemu Strateg na dzień 02.08.2019 r.

W przypadku osób w wieku produkcyjnym, stopa bezrobocia (wg BAEL) w 2018 roku osiągnęła poziom 3,3% (przy średniej dla Polski 4,0%). Dla tej grupy wieku wartość stopy bezrobocia w regionie od lat odnotowuje wartości niższe od średnich dla kraju – w 2015 roku 6,7% w stosunku do 7,7% przeciętnie w kraju, w 2016 roku 5,0% przy średniej dla kraju 6,3%, w 2017 roku 4,5% przy średniej dla kraju 5,0%.

Wskaźnik zatrudnienia (wg BAEL) dla osób w wieku 15-64 lata w latach 2015-2018 w województwie opolskim przekroczył średnie wartości dla Polski (63%, 64,6%, 66,7% i 68,6%) o 0,1 pkt proc. w latach 2015-2016, o 0,6 pkt proc. w roku 2017 oraz o 1,2 pkt proc. w 2018 roku i osiągnął kolejno 63,0%, 64,6%, 66,7% i 67,4%.

Sytuacja na opolskim rynku pracy poprawia się. Wyraża się to spadkiem bezrobocia, wzrostem wskaźnika zatrudnienia oraz zwiększającą się liczbą podmiotów gospodarczych. Równolegle jednak obserwuje się trudności w pozyskaniu pracowników przez pracodawców. Z regionalnych badań wynika, że 57% badanych firm ma trudności w pozyskaniu siły

roboczej¹⁹. W szczególności wpływ na to ma oddziaływanie aglomeracji wrocławskiej oraz konurbacji górnośląskiej, rynek pracy w Niemczech, czy Holandii a także duże zapotrzebowanie na pracowników przygranicznego rynku czeskiego. W przeprowadzonych ostatnio badaniach akcentowano, iż rynek pracy w Republice Czeskiej, oferujący wysokie

Zmniejszające się regionalne zasoby pracy (przemiany demograficzne Opolszczyzny) przy utrzymującej się wysokiej emigracji i wzroście imigracji ekonomicznej (głównie obywateli Ukrainy) determinują procesy rozwojowe regionu i mają wpływ na różne obszary województwa, przede wszystkim na gospodarkę.

zarobki, inną kulturę pracy oraz dobre warunki socjalne, stanowi atrakcyjną alternatywę dla mieszkańców Opolszczyzny (gł. zamieszkujących powiaty: nyski, prudnicki i głubczycki, ale także brzeski)²⁰. Powyższe generuje z kolei zwiększone zatrudnienie obcokrajowców na opolskim rynku pracy: w latach 2015-2018 liczba zezwoleń na pracę cudzoziemców w wartościach bezwzględnych wzrosła prawie ośmiokrotnie z 1218 do 9584 oraz 4-krotny wzrost oświadczeń pracodawców o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom. Zdecydowana większość zezwoleń na pracę cudzoziemców przyznawana jest obywatelom Ukrainy (ponad 74% cudzoziemców, 7107 osób)²¹.

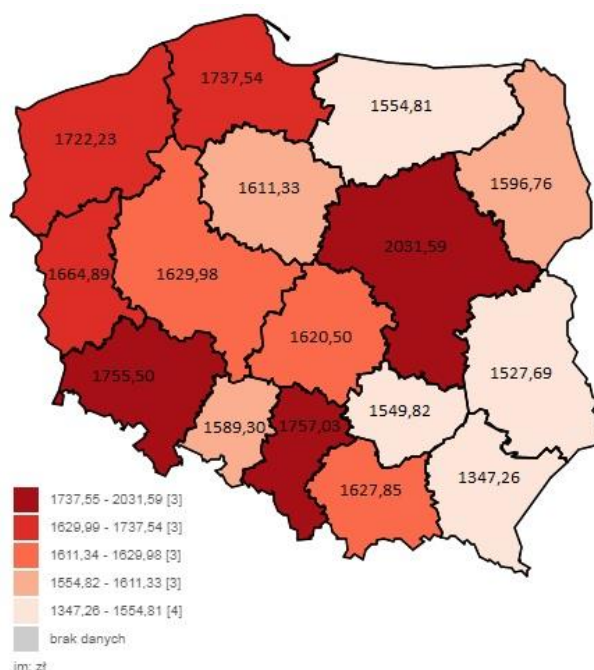
Jakość życia

Jakość życia stanowi złożony przedmiot badań, na który składają się wskaźniki związane m.in. zamożnością mieszkańców danego regionu, realizowaną polityką społeczną oraz ochroną zdrowia. Kategoria ta stanowi jeden z kluczowych aspektów zrównoważonego rozwoju regionalnego²².

Zgodnie z definicją GUS dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego to suma bieżących dochodów gospodarstw domowych z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w opolskich gospodarstwach domowych w 2018 roku wyniósł 1 589,30 zł (93,9% średniej dla Polski). Jest to wzrost względem lat poprzednich o: 78,6 zł w stosunku do 2017 roku, 199,4 zł względem 2016 roku i 300,6 zł w stosunku do 2015 roku.

Mapa 7. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w Polsce w 2018 roku – wg województw (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych systemu Strateg na dzień 25.09.2019 r.

Dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki, przeznaczany na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności stanowi dochód do dyspozycji²³. W latach 2013-2016 wzrosła wartość nominalnego

¹⁹ Zob. Gwiżdż O., Solga B., Solga P., Wieczorek R., *Badanie popytu na pracę w województwie opolskim*, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, PIN Instytut Śląski, Pracownia Badań Społecznych Sondaż, Opole 2017; *Analizy sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa opolskiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – Rynek Pracy*, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, listopad 2018 r., s. 52.

²⁰ A. Drosik, B. Maziarz: *Strategiczne kierunki rozwoju. Wnioski dla polityki regionalnej Województwa Opolskiego. Raport z badań jakościowych*. Opole 2019 r.

²¹ *Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce*, Departament Rynku Pracy MRPiPS

<http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/zatrudnianie-cudzoziemcow-w-polsce>

²² *OPOLSKIE 2030. Diagnoza regionalna - ujęcie strategiczne*, op. cit., s. 18.

²³ Ibidem.

dochodu do dyspozycji brutto per capita w sektorze gospodarstw domowych z 23 157 zł do 26 346 zł. Wartość ta w odniesieniu do średniej dla kraju nieznacznie się zwiększyła z 88,4% do 90,3%.

Pod względem sytuacji społecznej województwo opolskie (podobnie jak w przypadku innych województw) notuje systematyczną poprawę wartości wskaźników związanych z obszarem polityki społecznej. Dotyczy to pozytywnych zmian m.in. w zakresie wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym, którego wartość z roku na rok zmniejsza się i przyjmuje wartości poniżej średniej dla kraju. W 2018 roku wartość wskaźnika wyniosła 9,3% w stosunku do 9,6% w 2017 roku, 10,6% w 2016 roku i 13,7% w 2015 roku.

Mapa 8. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2018 r.

Źródło: Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim. Wielowymiarowa analiza porównawcza opracowana na podstawie metody wzorca rozwoju, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, stan na 31 grudnia 2018 r., Opole marzec 2019

Najwyższe zagrożenie ubóstwem na Opolszczyźnie ma gmina Kamiennik (tam też najwięcej osób w stosunku do wielkości populacji, korzysta z pomocy społecznej), a najniższe Prószków (mapa 8). Niski stopień zagrożenia występuje także w powiatach graniczących z Opolem i w samym mieście Opole, natomiast w zachodniej i południowej części województwa zagrożenie jest wyższe. Zgodnie z raportem *Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Opolu* sytuację gmin w zakresie zagrożenia ubóstwem można jednak określić jako stabilną.

Jeśli chodzi o ocenę stanu zdrowia populacji jednym ze wskaźników wykorzystywanym do tego celu jest współczynnik umieralności niemowląt (tj. liczba zgonów niemowląt - dzieci w wieku 0-1 roku - w danym przedziale czasowym przypadająca na 1000 urodzeń żywych).

Biorąc pod uwagę zgony niemowląt, w 2018 roku w województwie opolskim wartość wskaźnika wynosiła 3,3‰, przy średniej dla Polski 3,8‰. Porównując województwo opolskie wypadamy korzystnie na tle innych województw zajmując drugie miejsce, mniejszą wartość wskaźnika odnotowano jedynie w województwie małopolskim (2,9‰). Najgorzej pod tym względem wypada województwo łódzkie i warmińsko-mazurskie odpowiednio 4,4‰ i 4,2‰. W poprzednich latach stosunek zgonów niemowląt na 1 tys. urodzeń żywych w regionie i w kraju przedstawiał się następująco: w 2015 roku 4,1‰:4,0‰, w 2016 roku 4,6‰:4,0‰ oraz w 2017 roku 3,4‰:4,0‰. W skali wewnątrzregionalnej najkorzystniejszą sytuację, na poziomie 0,0‰, odnotowano w powiecie prudnickim, a najbardziej niekorzystną w powiatach: głubczyckim (8,1‰) i kędzierzyńsko-kozielskim (6,9‰).

Infrastruktura techniczna i społeczna

Infrastruktura techniczna jest to całość sieci, urządzeń i obiektów funkcjonujących na danym terenie, dostarczających m.in.: prąd, wodę, ciepło, gaz, usługi telekomunikacyjne oraz umożliwiających utylizację odpadów. Stanowią aktywa regionalne oraz czynniki regionalnego wzrostu, jak również są wskaźnikiem poziomu życia.

Województwo opolskie posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą i zróżnicowaną infrastrukturę transportową oraz znaczną gęstością sieci drogowej i kolejowej. Dobrze rozwinięte połączenia komunikacyjne Opolszczyzny (na kierunku wschód – zachód) wynikają z faktu położenia regionu w III korytarzu międzynarodowym TEN-T, i są niezmiennym atutem stanowiącym o jego konkurencyjności. Natomiast znaczne utrudnienia pojawiają się w relacji północ – południe, gdzie nie wykształcił się żaden ważny korytarz transportowy²⁴.

W latach 2015-2018 długość i gęstość autostrad i dróg ekspresowych (w km i w km/100 km²) pozostawały na niezmiennym poziomie 88 km i 0,94 km/100 km², podczas gdy w Polsce w analizowanym okresie odnotowano wzrost wartości wskaźników o 663 km (długość) i 0,21 km/100 km² (gęstość). Powyższa sytuacja może wynikać z faktu, że realizowany w ostatnich latach w kraju program budowy dróg krajowych (autostrady, drogi ekspresowe realizowane przez Generalną Dyрекcję Dróg i Autostrad) wykonywany był głównie w korytarzach transportowych poza obszarem województwa opolskiego²⁵.

Gęstość sieci dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej jest jednym z wyznaczników warunków życia i atrakcyjności gospodarczej regionu. Dobra dostępność do tej kategorii dróg oznacza możliwość bardziej efektywnego i sprawnego wykorzystania potencjałów regionu i dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Stosunkowo wysoka gęstość tych dróg w regionie oraz wysoki w skali kraju poziom zurbanizowania obszarów wiejskich powoduje, że w ostatnich latach tempo przyrostu długości i gęstości tych dróg jest mniejsze niż w kraju²⁶. Długość dróg wojewódzkich o powierzchni twardej ulepszonej, w latach 2015-2018 wzrosła o 9,1 km (z 986,4, km w 2015 roku do 995,5 km w 2018 roku). Pod względem gęstości, ww. drogi wojewódzkie, w województwie opolskim przyjmują wyższe wartości (w km/100 km²) niż średnia dla kraju. W latach 2015-2018 wartość wskaźnika zmieniła się jedynie o 0,1 km/100 km² z wartości 10,5 km/100 km² w 2015 roku do 10,6 km/100 km² w 2018 roku. W Polsce w tym samym okresie odnotowano niewielki spadek z 9,3 km/100 km² do 9,2 km/100 km².

Obszar województwa opolskiego ma dobrze rozwiniętą sieć linii kolejowych tak dla potrzeb komunikacji regionalnej jak i dalekobieżnej, w tym międzynarodowej²⁷.

Długość linii kolejowych eksploatowanych w 2018 roku w województwie opolskim wyniosła 782 km, co stanowi wzrost względem roku 2015 o 33 km. Gęstość linii kolejowych (ogółem) w regionie jest większa niż średnio w kraju i w 2018 roku wyniosła 8,3 km/100 km² (średnia dla Polski 6,2 km/100 km²), co stanowi wzrost względem roku 2015, w których wskaźnik ten wyniósł w województwie 8,0 km. Wskaźniki te stawiają region w rzędzie najzasobniejszych pod tym względem w kraju.

Dostępność połączeń kolejowych (tj. oznaczająca możliwość dojazdu z każdego miejsca w regionie do Opola) jest zróżnicowana. Najkorzystniejsza dostępność występuje w centralnej części województwa, z kolei północna i południowa część województwa odznacza się niekorzystną dostępnością w komunikacji kolejowej do Opola. Marginalizacja lokalnych linii kolejowych (poprzez zaniechania w zakresie ich modernizacji) będzie skutkować ich utratą i koniecznością oparcia transportu publicznego wyłącznie na transporcie drogowym²⁸.

W województwie opolskim odnotowano stosunkowo wysoką wartość wskaźnika: ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 10 tys. ludności. Od 2015 roku, w którym wartość wskaźnika wyniosła 1,02 osoby (średnia dla kraju 0,76 osoby), wyniki odnotowywane przez województwo przekraczają średnią dla Polski, optymistyczny jest fakt, iż z roku na rok wartość wskaźnika spada. W 2018 roku w regionie, na 10 tys. ludności przypadało 0,82 ofiary śmiertelnej (średnia dla kraju 0,75 osoby).

Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej jest jednym z podstawowych wskaźników jakości życia mieszkańców, miarą rozwoju cywilizacyjnego obszaru, atrakcyjności dla zamieszkania i pośrednio rozwoju gospodarczego. Wskaźnik jest również wyznacznikiem racjonalnego wykorzystania zasobów jakościowo-ilościowych wody, optymalizacji jej wykorzystania dla potrzeb komunalnych i gospodarki²⁹. Długość sieci wodociągowej w województwie opolskim wzrasta. W 2018 roku jej wartość wyniosła 7 514,9 km, względem 7 188,4 km w 2015 roku.

²⁴ Zob. *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego*, Załącznik 1 (...), op. cit., s. 67.

²⁵ *Województwo opolskie – stan i trendy rozwojowe. Raport za okres 2008-2015*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2017 s. 145.

²⁶ Ibidem.

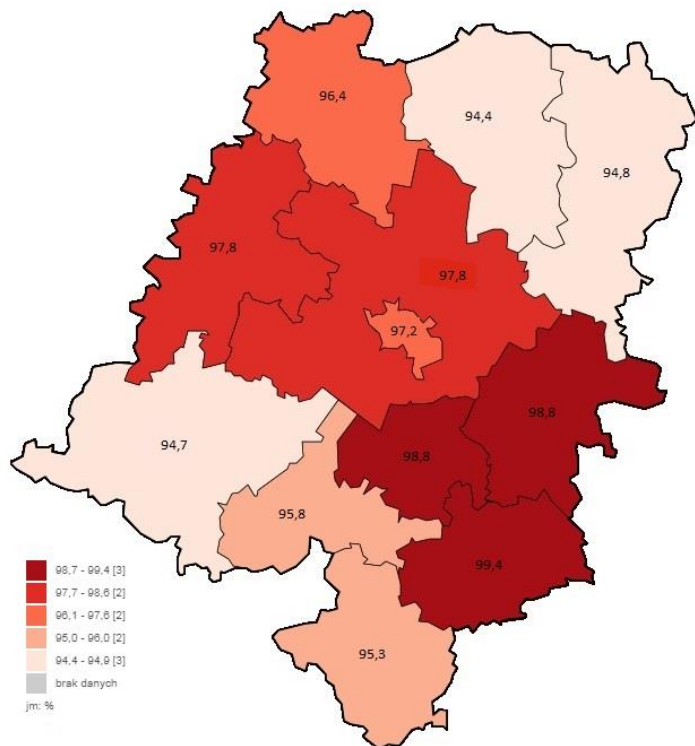
²⁷ Zob. *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego*, Załącznik 1 (...), op. cit., s. 68-69, 72.

²⁸ Ibidem

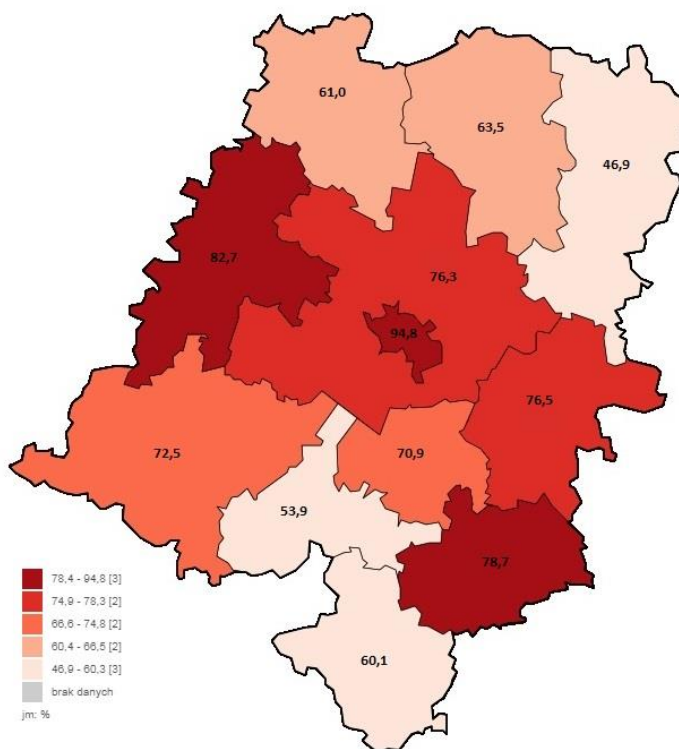
²⁹ *Województwo opolskie – stan i trendy rozwojowe. (...)*, op. cit., s. 147.

Województwo opolskie charakteryzuje się najwyższym w kraju wskaźnikiem dostępu ludności do zorganizowanej sieci wodociągowej – z jej usług korzysta 96,9% ludności (92,1% średnio w kraju). W latach poprzednich wartość wskaźnika dla opolskiego wynosiła: 96,7% w 2015 roku, 96,8% w 2016 roku oraz 96,9% w 2017 roku. Najwyższy odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej w województwie w 2018 roku występował w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (99,4%), a najmniejszy w powiecie kluczborskim (94,4%). Niezadowalający stan techniczny, wiek i struktura materiałowa infrastruktury wodociągowej przesyłowej, jak również zbyt niska wydajność stacji uzdatniania wody stanowi podstawowy problem dla zapewnienia bezpieczeństwa wody dla celów użytkowych³⁰.

Mapa 9. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w powiatach woj. opolskiego, w 2018 roku, w %

Mapa 10. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w powiatach woj. opolskiego, w 2018 roku, w %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych systemu Strateg na dzień 14.11.2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych systemu Strateg na dzień 15.11.2019 r.

Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej jest dodatkowo miarą racjonalności ochrony zasobów środowiska, w szczególności w zakresie zapewnienia dobrego stanu jakościowego wód powierzchniowych i podziemnych dla potrzeb użytkowych. Długość sieci kanalizacyjnej w województwie systematycznie wzrastała, z 4 749,4 km w 2015 roku (3,2% długości czynnej sieci kanalizacyjnej w Polsce) do 5 147,3 km w 2018 roku (3,2% krajowej czynnej sieci kanalizacyjnej). Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w regionie w 2018 roku wyniósł 73% (średnia dla kraju 70,8%), co stanowi wzrost o 1,4 pkt. proc. w stosunku do 71,6% w 2015 roku (średnia dla kraju 69,7%). Największy odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2018 roku odnotowano w m. Opolu (94,8%), a najmniejszy w powiecie oleskim (46,9%).

Zadowalający jest ogólnie rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, podążający za infrastrukturą wodociągową, a ponadto zmiany w województwie zachodzące w tym zakresie przekraczają znacząco dynamikę zmian obserwowaną w Polsce. Niemniej jednak należy mieć na uwadze, że obszar infrastruktury technicznej nadal będzie wymagał inwestycji, zwłaszcza na obszarach, gdzie ww. sieci są już przestarzałe i konieczna będzie ich modernizacja³¹.

Odsetek osób korzystających z sieci gazowej stanowi część miary rozwoju cywilizacyjnego obszaru i może wpłynąć na atrakcyjność dla zamieszkania w danym miejscu. W województwie opolskim występuje bardzo duże zróżnicowanie

³⁰ Zob. *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego*, Załącznik 1 (...), op. cit., s. 77.

³¹ *OPOLSKIE 2030 – diagnoza regionalna. Ujęcie strategiczne*, op. cit., s. 25.

przestrzenne w poziomie gazyfikacji³². W latach 2015-2018 długość sieci gazowej w województwie opolskim wzrosła z 2 548,4 tys. m do 2 732,4 tys. m. Natomiast odsetek osób korzystających z instalacji gazowej uległ niewielkiemu zwiększeniu z 41,9% w 2014 roku do 42,1% w 2017 roku. Najwyższy odsetek osób korzystających w 2017 roku odnotowano w m. Opolu (74,2%), a najniższy w powiecie oleskim (12,4%). W Polsce w 2017 roku najwyższy odsetek osób korzystających z sieci gazowej odnotowano w województwie podkarpackim (72,2%) natomiast najniższy w województwie podlaskim (28,4%).

Infrastruktura społeczna z kolei może służyć pośrednio rozwojowi przedsięwzięć gospodarczych, głównie jednak zaspokaja potrzeby społeczne i kulturalne. Przez infrastrukturę społeczną rozumie się urządzenia i instytucje świadczące usługi jednostkowe w sposób zorganizowany w zakresie oświaty i wychowania, upowszechnienia kultury, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury fizycznej i turystyki³³. Poniżej opisanych jest kilka wskaźników odnoszących się do tej kategorii.

W województwie opolskim obserwuje się dbałość rodziców o poprawę perspektyw rozwojowych dzieci, przejawiającą się rosnącym odsetkiem dzieci podlegających m.in. wychowaniu przedszkolnemu (w wieku 3-5 lat). W latach 2015-2018 odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w grupie wieku 3-5 lat w województwie opolskim wyniósł odpowiednio 89,7%, 87,5%, 89,7% oraz 90,6% (Polska: 84,2%, 81,1%, 84,7% i 87,3%). W 2018 roku Opolskie zajęło 2 miejsce w Polsce, pod kątem przedmiotowego wskaźnika, plasując się za województwem mazowieckim. W całym kraju wartość wskaźnika zwiększyła się w stosunku do roku 2015. Obserwując zmianę r/r, w całej Polsce widoczny jest spadek wartości wskaźnika w roku 2016.

Jednym ze wskaźników obrazujących kondycję kapitału ludzkiego w regionie jest liczba studentów szkół wyższych przypadająca na 10 tys. ludności. W całym kraju obserwuje się zmniejszanie liczby studentów w stosunku do populacji poszczególnych województw. W regionie opolskim w latach 2015-2018 liczba studentów szkół wyższych przypadająca na 10 tys. mieszkańców zmniejszyła się o 37 osób (w Polsce o 45 os.). W kolejnych latach analizowanego okresu liczba studentów szkół wyższych na 10 tys. ludności regionu wyglądała następująco: 2015 rok - 253 os., 2016 rok - 230 os., 2017 rok 222 os. W latach 2014-2017 w Polsce wskaźnik ten był wyższy niż w województwie opolskim kolejno o: 112 os., 121 os. 114 os. oraz 104 os.

Liczba łóżek w szpitalach ogólnych przypadających na 10 tys. ludności w latach 2015-2018 uległa zmniejszeniu – zarówno w regionie, jak i średnio w kraju. Od 2015 roku wartość wskaźnika dla województwa była niższa niż średnia dla Polski. W 2018 roku w województwie opolskim wskaźnik przyjął wartość 44,8 łóżka na 10 tys. ludności co było o 2,5 łóżka mniej niż średnia wartość dla kraju.

Liczba miejsc noclegowych przypadających na 1 tys. ludności w województwie opolskim była mniejsza niż średnie wartości dla kraju w całym analizowanym okresie średnio o 9,5 miejsca/1 tys. ludności. Wzrost wartości wskaźnika w latach 2015-2018 w województwie opolskim oraz w Polsce wyniósł około 2,0 pkt prom. Najwięcej miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 roku było w powiecie nyskim (34,5 miejsc/1 tys. ludności), w którym turyści mogą wypoczywać nad jeziorami nyskim i otmuchowskim, najmniej w powiecie namysłowskim 4,5 miejsc/1 tys. ludności.

W latach 2015-2018 w województwie opolskim zwiększyła się liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 tys. ludności. W analizowanym okresie był to wzrost o 24,7 os., przy jednoczesnym wzroście w kraju o 75,2 os. Największa zmiana została odnotowana w województwie lubuskim – wzrost o 284,5 os., największy spadek odnotowało województwo pomorskie – spadek o 77,0 os.

Finanse samorządu terytorialnego

W sferze samorządności sytuacja Opolszczyzny przedstawia się korzystnie, chociaż wartości niektórych wskaźników – wykazują tendencję wzrostową to należą do najniższych w kraju (m. in. korzystna sytuacja finansowa samorządów, dochody i wydatki publiczne *per capita*). Zauważalny jest również spadek wydatków majątkowych inwestycyjnych³⁴.

Wykonywanie zadań przez JST możliwe jest dzięki osiąganym przez nie dochodom obejmującym:

³² Zob. *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego*, Załącznik 1 (...), op. cit., s. 73.

³³ J. Kroszel, *Infrastruktura społeczna w polityce społecznej*, Opole 1990, s. 18.

³⁴ OPOLSKIE 2030. *Diagnoza regionalna - ujęcie strategiczne*, op. cit., s. 42.

- dochody własne (w formie podatków oraz udziałów w nich, opłat, a także pozostałych dochodów),
- dotacje (na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na zasadzie porozumień z jednostkami administracji rządowej oraz samorządowej, celowe, a także uzyskane w ramach programów finansowych z udziałem środków unijnych i zagranicznych),
- subwencje (składające się z części oświatowej, uzupełnienia subwencji ogólnej, wyrównawczej i regionalnej).

Wyciągając wnioski z porównań dochodów i wydatków trzeba mieć na uwadze fakt, iż na ich dynamikę istotny wpływ ma wielkość i harmonogram wdrażania środków europejskich przez samorządy. Analizowany okres (2015-2018) przypada na ostatni rok wdrażania środków europejskich z perspektywy 2007-2013, których większość w województwie opolskim zostało wykorzystanych w latach wcześniejszych. Jednocześnie lata 2014-2016 to początek wdrażania środków z perspektywy 2014-2020 (dynamika ta zmieniła się na korzyść w latach 2017-2018).

W latach 2015-2018 wydatki inwestycyjne na wszystkich szczeblach JST zwiększyły się. Największą dynamikę można zaobserwować w samorządzie województwa – wzrost o 138,3% względem roku 2015. W 2018 roku wydatki inwestycyjne JST w województwie opolskim wyniosły 1 247 020,2 tys. zł wobec 569 236,8 tys. zł w 2015 r. (wzrost o 119,1%).

Sumując wydatki na obsługę długu publicznego (bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń) wszystkich JST województwa opolskiego ich wartość względem roku 2015 spadła o 7,1% (wydatki na obsługę długu publicznego wszystkich JST wyniosły w 2018 roku 34 881,0 tys. zł wobec 37 532,3 tys. zł w 2015 roku). Na spadek przedmiotowego wskaźnika składa się jedynie wartość osiągnięta przez samorząd województwa – spadek o 47% w stosunku do roku bazowego, pozostałe jednostki wykazały się wzrostem wydatków na obsługę długu publicznego. Największy wzrost wydatków na obsługę długu publicznego dotyczył powiatów (wzrost o 23,7% w stosunku do 2015 roku), najmniejszy wzrost dotyczył gmin bez miast na prawach powiatu (wzrost o 0,1% w stosunku do 2015 roku).

W 2018 roku jednostki samorządu terytorialnego we wszystkich województwach w kraju łącznie osiągnęły deficyt dochodów na 1 mieszkańca nad wydatkami na 1 mieszkańca (dochody – 6 552,8 zł, wydatki – 6 749,0 zł). W stosunku do 2015 r. w JST województwa opolskiego również można zaobserwować deficyt dochodów nad wydatkami na 1 mieszkańca (dochody – 6 077,4 zł, wydatki – 6 286,6 zł). Największe wzrosty dochodów i wydatków na 1 mieszkańca w porównaniu do innych szczebli JST odnotowały miasta na prawach powiatu (odpowiednio o 42,1% i o 48,9%).

W 2018 roku wskaźnik relacji zobowiązań ogółem JST do dochodów ogółem wyniósł w przypadku województwa opolskiego 25,6% (w Polsce 30,2%) i spadł w porównaniu do 2015 r. o 2 pkt. proc. W przypadku poszczególnych szczebli JST relacja zobowiązań do dochodów wyniosła: w gminach – 25,5% (Polska 24,8%), w powiatach – 24,6% (Polska 23,1%), samorządzie województwa – 22,7% (Polska 35,3%), w mieście na prawach powiatu Opolu – 28,2% (miasta na prawach powiatu w Polsce bez miasta st. Warszawy 39,3%). W odniesieniu do 2015 roku wszystkie szczeble JST w regionie, z wyjątkiem powiatów, odnotowały spadek wartości wskaźnika. Największy spadek zobowiązań w stosunku do dochodów dotyczył (o 20,2 pkt proc.) samorządu województwa.

Wykorzystanie funduszy europejskich w perspektywie 2014-2020 na realizację regionalnych programów operacyjnych i ich oddziaływanie na ważne obszary życia społeczno-gospodarczego regionu

W ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020* województwo opolskie nadal wyróżnia się jako aktywny beneficjent funduszy zajmując czołowe miejsca w rankingu regionów w zakresie podpisanych umów i zatwierdzonych płatności.

Do końca 2018 roku zakontraktowano 993 umowy – 76,9% wykorzystanej alokacji RPO WO 2014-2020, co uplasowało region na drugiej pozycji wśród programów regionalnych. W zakresie zatwierdzonych wniosków o płatność województwo opolskie zajmuje I miejsce w kraju z wynikiem 31,8% wykorzystanej alokacji RPO WO 2014-2020.

Dofinansowanie ogółem w ramach RPO WO 2014-2020 wg stanu na dzień 31.12.2018 r. w podziale na obszary interwencji, jak również per capita przedstawia tabela 1.

Tabela 2. Wykorzystanie funduszy unijnych wg obszarów interwencji w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020*

Obszar interwencji	Dofinansowanie ogółem [PLN]	Dofinansowanie ogółem per capita [PLN] (ludność - 2018 r.)	Dofinansowanie ogółem per capita [PLN] (średnia liczba ludności w latach 2014-2018)
--------------------	-----------------------------	--	---

B+R i przedsiębiorczość	526 193 624,50	533,39	529,75
Energia	125 966 717,16	127,69	126,82
Infrastruktura społeczna	329 758 260,96	334,27	331,98
Kultura, turystyka, rewitalizacja	86 467 644,81	87,65	87,05
Rozwój zasobów ludzkich	756 390 606,82	766,74	761,50
Spółeczeństwo informacyjne	54 286 632,66	55,03	54,65
Środowisko	265 858 300,48	269,49	267,65
Transport	1 106 178 363,10	1 121,31	1 113,64
Ogółem	3 251 100 150,49	3 295,57	3 273,04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014, LSI SYZYF RPO WO 2014-2020 oraz GUS.

Wg stanu na 31.12.2018 r. w ramach RPO WO 2014-2020 podpisano umowy o dofinansowanie na całkowitą wartość 4,38 mld PLN, w tym wartość dofinansowania ogółem wyniosła ponad 3,25 mld PLN, co w przeliczeniu na mieszkańca dało 3 295,57 PLN. Spośród realizowanych projektów największy udział w dofinansowaniu ogółem stanowiły projekty z obszaru transportu (34%), które służą wszystkim mieszkańcom województwa. Dzięki realizacji tych projektów m.in. powstała obwodnica Czarnowásów, przebudowano i wybudowano drogi wojewódzkie/powiatowe/gminne, został zakupiony tabor kolejowy, zmodernizowano linie kolejowe. Ponadto wsparto infrastrukturę rowerową, usprawniono transport publiczny poprzez zakup autobusów komunikacji miejskiej, wybudowano obiekty „parkuj i jedź” oraz „Bike&Ride”. Duży udział w rozwoju regionu miały również projekty (423 projekty) realizowane w obszarze rozwoju zasobów ludzkich, które stanowiły ponad 23% dofinansowania ogółem w ramach wszystkich podpisanych umów. Działania realizowane w ramach tego obszaru dotyczyły m.in. wsparcia: osób bezrobotnych, rozwoju edukacji przedszkolnej, kształcenia ogólnego, zawodowego i ustawicznego oraz rozwoju usług zdrowotnych i społecznych.

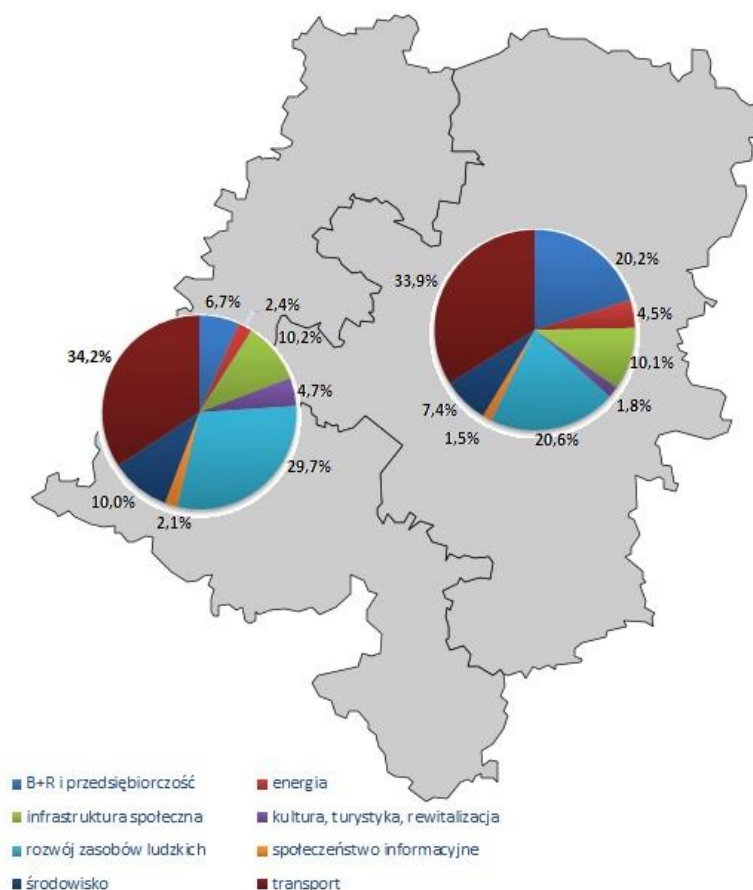
Na podstawie podpisanych umów w RPO WO 2014-2020 na koniec 2018 r. planowane było zrealizowanie m.in. następujących przedsięwzięć:

- wsparcie 1 432 przedsiębiorstw, w tym 890 w ramach pożyczek i poręczeń, 282 w ramach dotacji i 260 w formie niefinansowej;
- wsparcie 71 przedsiębiorstw w zakresie B+R oraz innowacji;
- przygotowanie 132 ha terenów inwestycyjnych;
- wsparcie 258 km infrastruktury rowerowej;
- wybudowanie 34 obiektów „parkuj i jedź”;
- zmodernizowanie energetyczne 79 budynków;
- zakup 17 wozów pożarniczych w ramach systemu wczesnego reagowania;
- wsparcie 67 zabytków;
- wybudowanie blisko 60 km sieci kanalizacji sanitarnej;
- wybudowanie/przebudowanie/zmodernizowanie blisko 141 km dróg;
- zakup 7 pojazdów kolejowych;
- wsparcie blisko 14,9 tys. osób bezrobotnych;
- objęcie usługami zdrowotnymi około 111 tys. osób;
- objęcie usługami społecznymi blisko 8,4 tys. osób;
- wsparcie ponad 3,6 tys. nauczycieli;
- wsparcie ponad 37,8 tys. uczniów w ramach rozwijania poziomu edukacji;
- objęcie wsparciem 841 uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w ramach pomocy stypendialnej;
- wsparcie 7,6 tys. uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego (staże i praktyki u pracodawcy);
- objęcie wsparciem blisko 1,9 tys. osób, które skorzystają z pozaszkolnych form kształcenia;
- wsparcie 52 podmiotów leczniczych, z usług których skorzysta ponad 5 mln osób;
- ponad 12 000 osób skorzysta ze wspartej infrastruktury edukacyjnej.

Zakończona w II kwartale 2019 r. ewaluacja mid-term RPO WO 2014-2020 potwierdza trafność i użyteczność zaprogramowanej interwencji oraz skuteczność przyjętego systemu realizacji, w tym podejścia terytorialnego. Jednocześnie wskazuje na: potrzebę modyfikacji wartości wskaźników oraz realokowania środków, jak również wskazuje na zalecenia odnoszące się do kolejnej perspektywy finansowej.

Procentowa struktura dofinansowania wg obszarów interwencji w podregionach obrazuje, które obszary uzyskały największe wsparcie. W podregionie nyskim i opolskim najmniejszy procent w strukturze dofinansowania stanowi obszar społeczeństwa informacyjnego, odpowiednio 0,4% i 0,6%. Największym procentowo obszarem w podregionie nyskim był rozwój zasobów ludzkich (35,3%), natomiast w podregionie opolskim transport (32,4%). Największe różnice w strukturze dofinansowania stanowi obszar B+R i przedsiębiorczość gdzie w podregionie nyskim wyniósł 6,8%, a w opolskim był o 16,1 pkt. proc. wyższy i wyniósł 22,9%.

Mapa 11. Struktura dofinansowania per capita ze środków UE według obszarów interwencji (%) w ramach RPO WO 2014-2020 – podregiony (stan na 31.12.2018 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014, LSI SYZYF RPO WO 2014-2020 oraz GUS